

גיטין ט

עניין: שפתים ישק משיב דברים נכוחים –
ישקני מנשיקות פיהו במתן תורה

רבינו בחיי

פתיחה לפרשת אמור

שפתים ישק משיב דברים נכוחים (משלי כד).

שלמה המלך ע"ה למד בכאן על מעלת החכם אשר דבריו ערבים על הבריות והכל חפצים לשמען מפני שהוא מדבר דברים נכוחים ומשיב בהם לכל שואל, ואין הכוונה שראוי לנשקו בשפתים, כי מה יבא ללמד, ועוד שאם כן היה לו לומר שפתים יושק, אבל יאמר הכתוב שפתי השומעין ישק מי שהוא משיב דברים נכוחים, והכוונה לומר כי אוני הבריות קשובות לדבריו, ולבם נכון ושלם עמו לשמען, כאלו היה הוא נושק שפתי השומעין, לפי שהוא רצוי אחיו ודבריו נשמעים ומקובלים להם, זהו על דרך הפשט.

וע"ד הקבלה שפתים ישק משיב דברים נכוחים, קרא דברי החכמה דברים נכוחים כענין שכתוב (שם ח) כלם נכוחים למבינן, ולשון ישק לפי שהנשיקה דבקות גופני בא המשל על דבקות שכלי, כלשון (שה"ש א) ישקנו מנשיקות פיהו, ומלח שפתים מלשון שפת הנהר שענינו גבול. ובאור הכתוב כי החכם המתבונן בעקרי החכמה העליונה שאין מחשבתו נפרדת ממנה לעולם והוא המשיב בה לכל שואל דברים נכוחים שפתים ישק, הלא הוא בסוף דבק בגבולי החכמה ההיא, ומעלת הדבקות הזו היא מיתת נשיקה שהוא הדבקות בשם הנכבד, והיא מעלת החשק שהזכיר דוד ע"ה (תהלים צא) כי בי חשק ואפלטוהו, והצדיק הזוכה אל המעלה הזאת אין מיתתו על ידי הכח המשחית כשאר בני העולם. והנה משה ואהרן ומרים זכו אליה, שהזכיר בהם הכתוב (כמדבר לג) על פי ה', והיא מיתת נשיקה, אבל במרים לא נאמר על פי ה', כי אינו דרך כבוד של מעלה, ואמר ר' אלעזר

בן יהוידע

דברים נכוחים. והנה צוהר פרשת משפטים אמר רבי יצחק שכל, צר יוחאי ידע להסתמרה ארמון, ופיהם דבינו האר"י ז"ל, כל מי שיש לו נשמה מלך אור מקוק, יש בו כח לדבר בטוהר עליונים, שיוכל להלביש הדברים ולדורשן, צאופן שאך אם ידרשם לרעים, לא יבינום אלא מי שרואי להבינם ולכן יתן לרשע"י רשות לכתוב ספר הזוהר, ולא יתן רשות לרבותיו או לראשונים שקדמו לו, והטעם שלא היה זה כח להלביש הדברים כמיהו, כי הוא היה לו נשמה מאור מקוק, ויש לו כח צוה, ולו"א צריה דיוחאי ידע להסתמרה ארמון ע"ש, וידוע כי אורות הפה הם סוד אור מקוק, וז"ל שפתים ישק כיון שהוא מסוד אור מקוק, לכן הוא משיב דברים נכוחים ידוע להסתמרה ארמון, שילביש הדברים צאופן יפה וסתום, ומ"ש רש"י רח"י לנשק פירש בני יודי

רשיי ריש שיר השירים

שמים וקבול עול מלכותו: (ב) ישקני מנשיקות פיהו. זה השיר אומרת צפיה בגלומה ובאלמנותה מי יתן וישקני המלך שלמי מנשיקות פיהו כמו מאז (ג) לפי שיש מקומות שנושקין על גב היד ועל הכתף אך אני מתאווה ושוקקת להיומו נוהג עמי כמנהג הראשון כחמן אל כלה פה אל פה (ג): כי טובים. לי דודיק מכל משתה יין ומכל ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם חורמו ודבר עמהם פנים אל פנים ואומם דודים עודם ערצים עליהם מכל שעשוע ומונעחים מאתו להופיע עוד עליהם לנאמר להם סוד טעמיה ומסמך לפונותיה ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו. (א) לריח שמניך טובים. שם טוב נקרא על שם שמן טוב (ה): לריח שמניך טובים.

שפת אמת נשא תרס"א

וגם זה על ידי התורה שנקרא כלי חמדה. אבל אהבה רבה היא הפנימיות. רבה גימטריא אור. ורו. ומי שזוכה אל אהבה זו יש לו דביקות בה' בעצם ואין צריך לעורר את האהבה על ידי הבריאה. וזהו אהבת אמת. ובמתן תורה היו בני ישראל בזו המדריגה. ועל זה מבקשין (שה"ש א, ב) ישקני מנשיקות פיהו כו'. דודיק מיין. יין הוא המדריגה שלמטה אהבת עולם שכולל כל השבעים אומות גם כן ועל זה כתיב (שם ב, ד) הביאני אל בית היין ע' אומות כמו שאמרו במדרש⁷. אך ודגלו עלי אהבה (שם) ביחוד למעלה מאהבת עולם. וזהו בחינת הנזיר כי יפליא שגובר בו כח הנשמה שהוא בחינת פלא כמו שאמרו ז"ל⁸ ומפליא לעשות שקשר הקב"ה הנשמה בגוף. וכשגובר בו כח הנשמה בא לבחינת אהבה רבה ושוכח כל תענוגי עולם כמו שכתוב (תהלים עג, כה) ועמך לא חפצתי בארץ. ולכן פורש עצמו מן היין כנ"ל. ומעין תשוקה זו נמצא בשבת קודש שנקראת⁹ מתנה טובה בבית גנזי בחינת חמדה גנוזה כנ"ל:

הבורא מתוך מעשיו. ובמשנה⁴ חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם. התורה נקראת כלי חמדה שעל ידי התורה באים לתשוקה אל הבורא יתברך שמו ולהכיר חסדיו ורחמיו ומדותיו של הקב"ה ולכן כתיב ועלי תשוקתו שבני ישראל מוציאת מכו אל הפועל זו התשוקה. אכן התורה נקרא גם כן חמדה גנוזה כדאיתא בגמרא⁵. דיש אהבת עולם ויש אהבה רבה⁶. וזה הדרך שמכירין את הבורא מתוך מעשיו זה בחינת אהבת עולם.